

Wat is Coöperatief leren?

Coöperatief leren is een onderwijsleersituatie waarbij de leerlingen in kleine groepjes op een gestructureerde manier samenwerken aan een taak met een gemeenschappelijk doel. Ze zijn niet enkel verantwoordelijk voor hun eigen leren maar ook voor dat van hun groepsgenoten. Kortom: ze leren VAN en MET elkaar.

Het is dus meer dan leerlingen 'gewoon' laten samenwerken of overleggen. Bij gewoon groepswork krijg je immers meelifers, leerlingen die weinig of niets bijdragen. Ze hebben elkaar immers niet nodig voor de opdracht. Leerkrachten vermijden soms groepswork omdat leerlingen niet kunnen samenwerken. Het leereffect bij de leerlingen is bijgevolg dan ook laag.

Bij coöperatief leren zijn alle leerlingen actief met de leerstof bezig, ze praten er met elkaar over, waardoor de inhoud van de stof meer betekenis voor hen krijgt. De opdracht is zo gestructureerd dat ze elkaar nodig hebben om deze tot een goed einde te brengen. Kortom, je krijgt een groter leereffect. Door de samenwerking in een groepje, ontwikkelen leerlingen ook samenwerkingsvaardigheden.

Binnen coöperatief leren worden de verschillen tussen leerlingen goed benut: De 'sterke' leerlingen zijn model voor de 'zwakkere' leerlingen en helpen hen. Op hun beurt krijgen de 'sterke' leerlingen meer inzicht in de leerstof door de uitleg die ze aan anderen geven. Wanneer je coöperatief leren veelvuldig toepast, ontstaat er een klimaat in de klas waarbij de leerlingen elkaar waarderen en bereid zijn elkaar te helpen.

Je spreekt van coöperatief leren wanneer er voldaan is aan de volgende vijf kenmerken:

1. Positieve wederzijdse afhankelijkheid: ze hebben elkaar nodig om de taak tot een goed einde te brengen

2. Individuele verantwoordelijkheid of aanspreekbaarheid: ieder draagt zijn steentje bij. Elke leerling kan aangesproken worden op zijn of haar bijdrage.

3. Directe interactie: Dit betekent dat elke leerling even veel deelneemt aan het groepsgebeuren. Dit wordt ook de Gelijke deelname genoemd. Door groepswork of werken in duo's zijn er ook veel leerlingen gelijktijdig aan het werk. Spencer Kagan spreekt over 'simultane interactie'.

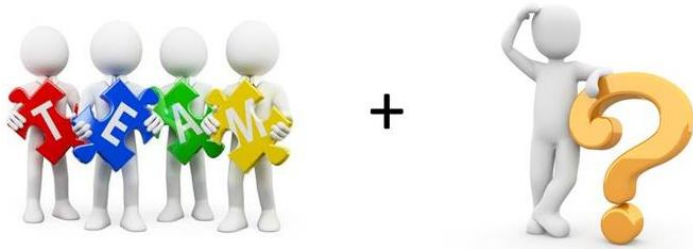
Deze drie kenmerken **moeten** zeker aanwezig zijn. Je vindt ze dan ook terug in een coöperatieve werkvorm. Deze werkvormen worden ook coöperatieve structuren genoemd.

Om kinderen goed te **leren samenwerken** is het ook belangrijk doelgericht te werken aan samenwerkingsvaardigheden en deze ook te evalueren. Dit zijn dan ook de volgende twee kenmerken van coöperatief leren.

4. Samenwerkingsvaardigheden

5. De Evaluatie van het groepsproces

Spencer Kagan spreekt over de GIPS-principes:

- **Gelijke deelname** d.w.z. evenveel beurten en/of evenveel tijd
- **Individuele aanspreekbaarheid**
- **Positieve wederzijdse afhankelijkheid**
- **Simultane interactie** d.w.z. minimum 50% is actief betrokken

Hij ontwikkelde structuren gebaseerd op de GIPS-principes. Elke structuur bevat deze kenmerken.

De teams bestaan uit 2 tot 4 leerlingen. Deze aantallen zijn evidence based als zijnde het ideale aantal om tot een intense samenwerking te komen.

De structuren zijn inzetbaar in elke les, in elk vak en op alle niveaus zonder specifieke lessen voor te bereiden.

In elke structuur zijn de sociale –en communicatievaardigheden ingebouwd waardoor er geen aparte evaluatiemomenten nodig zijn.

Het is een totaalconcept waarbij de structuren ook ingezet kunnen worden als klas –en teambouwers. Het werken aan veiligheid en wederzijds respect zijn cruciaal om tot leren en vooral samenwerkend leren te komen.

Er is veelvuldig onderzoek gedaan naar het effect van coöperatief leren. Daaruit blijkt dat coöperatief leren **effectiever** is dan individueel leren en competitief leren. Coöperatief leren heeft een positief effect op de leerresultaten op alle leergebieden, bij alle leeftijdsgroepen en bij alle soorten taken.

De sterkte van coöperatief leren is het verantwoordelijk zijn voor het leren van jezelf maar ook van de ander. Er is aangetoond dat de **kracht van medeleerlingen** bij dit leren enorm kan zijn, zeker wanneer er een gestructureerde leersituatie is, zoals bij coöperatief leren.

Daarenboven heeft coöperatief leren een uitstekend effect op het **probleemoplossend vermogen** en de **interpersoonlijke relaties** o.a. tussen leerlingen met een verschillende etnische achtergrond, andersvaliden en anderen.

Meer informatie over de meerwaarde van coöperatief leren vind je op deze website.

We begrijpen dat je nu zeer enthousiast bent om met coöperatief leren te starten. Coöperatief leren kan je immers toepassen in alle leerjaren en alle leergebieden.

Toch nog even inzoomen op elk kenmerk in de andere filmpjes. Het is immers zeer belangrijk dat alle kenmerken aanwezig zijn om het beoogde leereffect te bereiken.

Welke coöperatieve structuren zijn er? Waarop moet je letten? Hoe begin je eraan? Je vindt het allemaal op de website www.cooperatiefleren.be.

Lees de informatie en bekijk de videofilmjes op www.cooperatiefleren.be

Bronnen:

Kagan, S., & Kagan, M. (2013). *Coöperatieve leerstrategieën*. Rotterdam: Bazalt.

Förrer, M., Kenter, B., & Veenman, S. (2000). *Coöperatief leren in het basisonderwijs*. Amersfoort: CPS.

Cohen, E. G., & Lotan, R. A. (2013). *Designing Groupwork: Strategies for the Heterogeneous Classroom*. New York: Teachers College Press.

Vugt, J. v. (2001). *Coöperatief leren binnen adaptief onderwijs*. Amersfoort: ThiemeMeulenhoff bv.